1

॥श्रीदेव्यै नमः॥

॥स०ऋ०॥

॥१॥

श्रीगणेशाय नमः॥ एकदा गुरुणां वसिष्ठं प्रणम्य शिष्याणां पुण्याति
थौ मे प्रथम ऋषिदृ्ग्दर्शनादारभ्य शरीरावसानपर्यंतं ज्ञाताज्ञा
ऽज्ञातासारश्रीकमलकलरंमोहोपजनिताशेषकल्मषविनाशनार्थं
र्थं सप्तऋषिपूजनेनोक्तं यथोवत्फलप्राप्त्यर्थं श्रीसंरक्षणा
र्थं धनकनकसमृध्यर्थं च सर्वलोकप्राप्त्यर्थं पंचोपचारैः षोडशो
पचारैः सप्तऋषिपूजनमहं करिष्ये॥ अथ ध्यानम्॥ मू
र्तिं निर्मलनारायणदेवस्वरूप सर्वतेजसो नमः॥ सूर्यकोटिप्रतीका

॥श्रीआदेव्यैनमः॥

॥अ॰ति॥ मः॥६॥ शनानमं अमंहार्किनीजोनमी चैषपमुना चसरस्वामी॥ जो

नमी नर्मदापाम्यः स्नानार्थमाह्वनम्॥७॥ पंचोपचारमंत्रः॥ पंचोप

॥२॥ वीतं परमं पवित्रं प्रजापतेर्यत्सहजं पुरस्तात्॥ आयुष्यमग्र्यं प्रति

मुंचशुभ्रं यज्ञोपवीतं बलमस्तु तेजी नं ज॥८॥ चंदनमंत्रः॥ कर्पू

२ रागुरुकस्तूरिशुगंधैर्मिश्रितं शुभम् गंधाढ्यं चंदनं नंदिवंजनन्नै

अर्पितं समप्रभाः॥९॥ अक्षतमंत्रः॥ अर्चिताकुंकुमोद्देन अक्षतास्सत्स् ॥२॥

श्रीमनाः॥ जनन्तुं मम संगृह्णा प्रसन्ना आयुपुरं वा॥१०॥ पुष्पमं

तं सर्विदं देवि चिंतयेत् अथ ध्यानं नमः ॥ ७ प्रागच्छतु महाभाग आरच्चानु
धै हीश्वपारगा ॥ पाद्यं गृहाण मे कुर्वे कृपया भगवन्तः प्रभो ॥ ८ ॥ अर्घं मे
नमः पुण्यपुरुष देव ऋषिभ्यो नमो नमः ॥ पाद्यं मे ९ : अंघपुण्यार्ह
तां पुष्पपाद्यं गृहं तु भ्योद्धिजाः ॥ प्रदं कुरुतां प्राज्ञा नुष्टाः संतु स्तदाम
म [illegible] नमस्यशुक्रपं चम्पा मार्चितां ऋषि सम्मतः ॥ ९ हं
नुपं धूपं सर्वे प्रच्छेजन्नेन तु वेनमः ॥ १० ॥ लोकानां तृप्ति कर्तारे
पूपं सर्वे नपो धा ना: ॥ नमो धर्मविधिनेभ्यो महर्षिभ्यो नमो न

श्रीदेव्यैनमः॥

॥श्री०वि॥

फलमहादिव्यंनागवल्लीदलैर्युतम्॥ कर्पूरेणसमायुक्तंताम्बूलं
प्रतिगृह्यताम्॥१५॥ फलमंत्रः॥ इदंफलंमयादेवस्थापितंपुरत
स्तव॥ तेनमेसफलावाप्तिर्भवेज्जन्मनिजन्मनि॥१६॥ प्रदक्षिणा
मंत्रः॥ यानिकानिचपापानिब्रह्महत्यासमानिच तानिसर्वा
णिनश्यन्तिप्रदक्षिणापदेपदे॥१७॥ विप्रमंत्रः॥ काश्यपाय
॥३॥ नमः॥ अत्रयेनमः॥ वसिष्ठायनमः॥ भारद्वाजायनमः॥ गौतमायनमः॥
3 विश्वामित्रायनमः॥ जमदग्नयेनमः॥ अरुन्धत्यैनमः॥ एवंसप्तर्षयः॥ ॥३॥

मालती चंपकादीनि मालत्यादीनि वै प्रभो ॥ मयाहृतानि पुष्पा
नि पूजार्थं प्रतिगृह्यतां ॥ ११ ॥ धूपमंत्रः ॥ वनस्पति रसोद्भवे
गंधाढ्यं सुमनोहरम् ॥ आघ्रेयः सर्वदेवानां धूपो यं प्रतिगृह्य
तां ॥ १२ ॥ दीपमंत्रः ॥ आज्येन वर्त्ति संयुक्तं वह्निना योजितं मया ।
गृहाण मंगलं दीपं त्रैलोक्य तिमिरापहम् ॥ १३ ॥ नैवेद्यमं
त्रः ॥ नानापक्वान्नसंयुक्तं रसैः षड्भिः समन्वितम् ॥ नैवेद्यं
गृह्यतां देव भक्तिं मे ह्यचलां कुरु ॥ १४ ॥ ताम्बूलमंत्रः ॥ पूगी

॥ श्री देव्यै नमः ॥

॥ऋ०॥

लैश्च विविधैश्चैव कशरादिभिरर्चयेत् ॥३॥ वस्त्रैर्विविधैर्भा
वैश्च पूजयेन्तपसत्तमः ॥ श्यामाकैस्तण्डुलैर्धान्यैश्च धूपैर्दीपैः
समर्पयेत् ॥४॥ श्यामाकं फलमूलं वा हि अन्यन्नैवापि भक्षयेत्
गौतमोत्रिभारद्वाजविश्वामित्रेषु काश्यपः ॥५॥ वसिष्ठ जमदग्नि
च सप्तमस्तु एवाचरं अरुन्धती ॥ एते षष्ठोपाः कुरुस्व द्विपिनः ॥६॥
७० मा पुष्पादिभिः सम्यक् सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ सप्तमे वर्षे प्राप्ते
अन्ये वा व्याधिके पि च ॥७॥ उद्यापनं विधानं विलसाद्भः विधानतः ॥

६ ॥४॥

4

त्रैम... नन्या पूजिता मया ॥ न्यू नाति ज्ञाति कर्माणि मया ज्ञानि
कृतानि च ॥ प्राप्यतां तामिस वीरशि भोभवं तोस्तयोध नो॰ध्र
म क्षा॰ः युधिष्ठिर उवाच ॥ भगवन्देवदेवेश व्रतानां व्रतमुत्तम
म ॥ ब्रूहि मे येन निखिलं संसार्गा यमदुपम ॥ १ ॥ नरेपं च दुं
कृस्त तस्य पुनः विधिं वद ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ शृणु राजन् पथ्य
नं पंथ्रमानां व्रतमुत्तमं ॥ भाद्रपदासिते पक्षे पंचम्यां चावि
शेषतः ॥ २ ॥ पूजीफलैः सताम्बूलैश्चचन्दनैश्च लयङ्कैः ॥ प

श्रीदेव्यै नमः॥

ज ३

॥अ०छि॥ स्याते महीम हाभागा सुमतीर्नाम विश्रुता॥ तत्पतिर्वै सुशर्माभूद्धि स्तुभ
क्तिरतः सदा॥ विष्णुभक्तिरतः श्रेष्ठः सायंकाले ह्युपरिस्थिते॥ पितुः श्रा
॥५॥ द्धे नुपलिसा तस्य भवनं रक्षला॥ पादे वसद्दनं स्या व्याम सा नातोपि सा
नुपा॥ १५॥ तेन कर्मविपाकेन चान्ये राष्ट्रभोजवन्ना॥ तस्य पत्नी शुभे
नाम्ना स्वपुत्रस्य नवेश्मणि॥ १६॥ जातिस्मरा च वै जाता स्व ॥५॥
कर्म्मफलोदया॥ २ वैशार्म्मिः देवो पुत्रः पितुः श्राद्धं निर्योन्य
१७॥ श्राद्धं कृत्वा प्रभीतो यथा मासकं जतःस्नः॥ साक्षु नी दनाम

स्वर्णमूर्तिश्च कर्तव्या व्रतानन्तोनपैवच ॥८॥ पूजयेद्बहुभिर्भक्त्या धूप
दीपादिभिस्तथा ॥ ब्राह्मणेभ्यः प्रदातव्याय ज्ञवस्त्रसमन्वितम् ॥९॥
इदं व्रतं यः कुरुते विष्णुलोकं महीपते ॥ एतत्ते च मया ख्यातं व्र
तानां व्रतमुत्तमम् ॥१०॥ कुरु त्वं राजशार्दूलं सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ युधि
ष्ठिर उवाच ॥ पुराकेन व्रतमिदं चैव कृतं यदनवेयनन्ते ते ॥११॥ माप
पितं व्रतं कृहि कृपां कुरु जगत्पते ॥ श्रीकृष्ण उवाच ॥ कुरुक्षेत्रे द्विजः
कश्चिद्विप्रसुशर्मा द्विजोत्तमः ॥१२॥ महानुभावः सततं द्विजकर्मरतः सदा

॥श्रीदेव्यै नमः॥

॥ अ० ॥ न्याए जन्यसानम्॥ द्विजेन चैतदाभ्यु:षासंतापंतु चकार सः॥२४॥
मारव्यातं वा निर्विशेषचनसमन्वे इदं जगतः॥ स्वपत्नीदेवशर्मा च म कि २
हाभावसुहृत्तमः॥२५॥ सुन्यैकुरितां चांतभोजयामास तं ततः॥ द्वि
॥ ६॥ तस्य तु विप्रान्हि पर्पचैनवनी मुहुः॥२६॥ ददर्श नारदं मुनिं पप्रच्छ ॥६॥
पुत्रमं मुहुः॥ पप्रच्छ मुनी विप्रः पित्रो धातौ द्विजो नमः॥२७॥ देव
6 शर्मोवाच॥ भगवन्पितरो मे न सन्दृष्टं दुःखं जनितौ॥ पिता च प्रभम मर
तश्च सुनी माता व्यजानता॥ केनकर्मवि पाकेन तन्मे वद प्रभो
तत्॥ ॥ एवं कृता र्थो भवतः इदं जोनि गतौ विभो॥२८॥ नारद उवाच॥

स्थापिभोजनंमौनंचास्थितः॥ सर्पेणादष्टुंयौद्विष्टंविप्रोज्ञातःकृमाजहो॥ श
न्याव्रतोकिंतुष्ठानेनभुक्त्वाभवततएतहविः॥ कृतंनसतेनवात्मनः॥ ना
वि धानतः॥१७॥ मुनीश्वरानानुसुतरंप्रविष्टसामहालने॥ कर्तिवंतिभे
जनंविप्राः इतिश्रान्त्याहुतंततः॥१८॥ कोपंकृत्वाविज्ञानेब्रह्मासावे
कुटेनतु॥ आशितुंनप्रस नवंतेवैविप्रेनाहिने॥१९॥ विधाय
चपुनःपानंतत्तंभ्राद्धेद्विजेनवै॥ नीशीर्षेतुसुनीगत्यादेवभंस्व
मितंपतिः॥२०॥ एतंस्वयंचोवेतानंतिद्धेनपद्मभुवाहि॥ अतःपरं
देवशर्माउपस्थितःशुचिकविहा॥२१॥ नजोकजयनोवातीभु

॥ श्रीदेव्यै नमः ॥

म० ति ॥

तन्त्रार्घ्यं च विधानतः व्याफलपुष्पादिभिस्तथा ॥ धूपं दीपं च नैवेद्यं तां
बूलं च यथाविधि वै नरः ॥ ३६ ॥ अन्नेन फलेनापि श्रद्धाभावेन तथैव च
आत्मानं योजयित्वा तु हत्वा स्वर्गादिकं तथा ॥ ३७ ॥ स्वयं भुंजीत वि
॥ ७ ॥ धिवद्द्विजः सात्त्विको द्विजोत्तमं ॥ एवं यः कुरुते विप्र व्रतानां व्रतमुत्तम ॥ ७ ॥
म् ॥ ३८ ॥ कृतिसंसारे न संपद्यते तथा पराः ॥ पुत्रानारोग्यमानंग
7 तो सौदक्षको मुनिः ॥ ३९ ॥ श्रीकृष्ण उवाच ॥ श्रुतिस्मृत्यादिजस्तत्रैव
धर्मद्विजोत्तमः ॥ व्रतानां व्रतं चैव भार्यया सहितो द्विजः ॥ ४० ॥ आदौ शुक्ल
पक्षे व्रतमारोग्यदायकं ॥ तद्व्रतस्य प्रभावेन पितरोऽस्य जज्ञिरे गतौ ॥ ४१ ॥

पूर्वेण मानित्यंनानाप्राभवग्रेरेलना॥ स्वसुरं भ्रातृद्विवधोस्वा
ष. मनंतपाद्विजः॥[illegible]॥ नेनक मेविपाके नजातेपंचधानीद्विजः॥
वृषभस्तोपिता [illegible] श्रलनेः प्राप्मुद्विजनचेतसा॥१३॥ अतःपरंनिवो
धेदंवृत्तनमस्म दुर्लभम्॥ भाद्रस्यशुक्लेपक्षेनपंचमीनामतिथिर्भ
वेत्॥ ऋषिपारात्तिथिमिस्त्रैपारिवीणांपरमप्रिया॥ तस्याव्रतेक्लृतपमानां
पां सर्वपापैःप्रमुच्यते॥१४॥ ऋषिपूजाविधातव्याविस्मोःपूजनमेव
च॥ अर्घ्यंदानंपूजनीयं श्रद्धाभक्तिसमन्वितैः॥१५॥ अच्छाकुशावटन्को
त्यातापुंगीफलानि च॥ अतिमाचविधातव्यासुवर्णास्पद्विजोत्तमः॥१६॥

दिव्यं विमानमारुह्य दिव्यस्त्रीजनशंवृतौ ॥ दिव्यचामीकरप्रख्यो भा-
स्वन्तौ प्रभया स्वया ॥ ५१ ॥ एवं व्रतं यः कुरुते नरो भक्तिसमन्वितः ।
नारी वा सुप्रसन्ना सा व्रतमस्मिंल्लोके महीपते ॥ ५२ ॥ पुत्रं पौत्रं धनं
धान्यमिह लोके समश्नुते ॥ महानुभावः सततं कल्पादौ भूमिहे नवे ॥
५३ ॥ इह लोके वरान् भोगान्भुक्त्वा याति परां गतिम् ॥ ५४ ॥ ० ॥ इति श्री
भविष्योत्तरपुराणे श्रीयुधिष्ठिरसंवादे ऋषिपंचमीव्रतकथा समाप्ता ॥ शु-
भमस्तु सम्वत् १८ २१ शा १७ ८६ भा. ५ मा. तिथि न पत्रा
मार्गे … ॥ ० ॥ … पाने

8